

Tatjana J. Bovdišová
Filozofická fakulta
Univerzita v Novom Sade
ichko10@gmail.com
Študentka doktorandského štúdia
0009-0004-8692-7743

UDK: 811.162.4-13-116:050.484(=162.4)(497.113)“1961/1981”
doi: 10.19090/zjik.2024.14.157-168
pregledni naučni rad

KONTRASTÍVNE VÝSKUMY VOJVODINSKEJ SLOVAKISTIKY V OBDOBÍ ROKOV 1961 AŽ 1981

ABSTRAKT: Predkladaná štúdia podáva prehľad jazykovedných príspevkov o vojvodinskej slovakistike, ktoré majú kontrastívne zameranie a ktoré boli publikované v dvadsaťročnom časovom rozpätí, čiže od roku 1961 do roku 1981. O každom takom príspevku sa zmienime stručne a koncízne s uvedením zborníka či časopisu, v ktorom bol publikovaný. Vychádzali sme z publikácie *Bibliografia jazykovedných príspevkov vojvodinskej slovakistiky* (2021), z ktorej sme získali väčšinu údajov o publikovaných štúdiách, resp. publikáciách.¹ Príspevky sme zoradili podľa desaťročí pre väčšiu prehľadnosť.

Kľúčové slová: kontrastívny výskum, konfrontačná analýza, slovakistika, jazykovedné príspevky

ÚVOD

V tejto práci² sa zameriame na prieskum príspevkov o slovenskej jazykovede vo Vojvodine od roku 1961 (odkedy sa na Filozofickej fakulte Univerzity v Novom Sade študuje slovenský jazyk ako materinský) do roku 1981. Vychádzať budeme z publikácie *Bibliografia jazykovedných príspevkov vojvodinskej slovakistiky 1961 – 2021* (Makišová et al. 2021), ktorá bola vydaná pri príležitosti 60. výročia založenia Oddelenia slovakistiky v Novom Sade. Bibliografia síce zachytáva príspevky do roku 2021, no tu budú predložené tie, ktoré boli uverejnené do roku 1981. V publikácii je

¹ V bibliografii sú bibliografické jednotky uverejnené do roku 2021. My sa tu zameriame na tie, ktoré vyšli do roku 1981.

² Príspevok vznikol na základe seminárnej práce pod názvom Kontrastívne výskumy vojvodinskej slovakistiky (prehľadová štúdia 1961 – 2000) z predmetu Srbsko-slovenské kontrastívne výskumy jazyka pod vedením prof. Dr. Jasny Uhlárikovej v rámci doktorandského štúdia na Filozofickej fakulte Univerzity v Novom Sade (študijný odbor Jazyk a literatúra). Tu predkladáme prvú časť seminárnej práce, ktorá zachytáva obdobie rokov 1961 – 1981.

zoznam všetkých príspevkov o slovenčine uverejnených vo vojvodinskom prostredí, avšak my sa venujeme iba tým, ktoré majú kontrastívne zameranie, a to prehľadovo po desaťročiach.

Kontrastívna analýza je lingvistický postup, pri ktorom sa dva alebo viac jazykov systematicky porovnávajú a študujú s cieľom objaviť explicitné podobnosti a rozdiely v ich štruktúre a používaní (Stanković 2012: 381–382). Keď ide o porovnávacie analýzy slovenského a srbského jazyka v slovenskom vojvodinskom prostredí, venovala sa im pozornosť ešte v časoch bývalej Juhoslávie. Ako uvádza Anna Makišová v štúdiu *Lexikálne interferenčné prvky vo vojvodinskej slovenčine* (2016), o začiatkoch výskumu slovenčiny a srbčiny ako kontaktočných jazykov písal najprv Miroslav Dudok v štúdiu *Kontrastívna istraživanja srpskog i slovačkog jezika* (2010). Uvádza, že tieto výskumy sa začali po založení Slovakistického ústavu na Filozofickej fakulte v Novom Sade, kde sa od roku 1975 začalo aj s vedeckovýskumnou prácou a vyučovali sa aj osobitné kurzy z kontrastívnej lingvistiky. Kontrastívne výskumy dvoch slovanských jazykov, slovenského a srbského, pokračovali aj po formovaní osobitnej študijnej skupiny srbochorvátskeho jazyka na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Koncom sedemdesiatych rokov minulého storočia sa v Novom Sade začalo s usporadúvaním vedeckých sympózií pod názvom *Kontrastívna jezička istraživanja*, na ktorých vyznievali výsledky kontrastívnych výskumov juhoslovanských lingvistov, vrátane slovenských a srbských. Významným príspevkom k ďalším kontrastívnym výskumom bolo vydávanie zborníkov z konferencií a sympózií, potom časopisov, monografií a iných publikácií, v ktorých svoje vedeckovýskumné práce uverejňovali autori z radu slovakistov a srbistov, čo zostáva trvalou hodnotou a je ďalším podnetom k rozvoju slovensko-srbských kontrastívnych výskumov.

OBDOBIE ROKOV 1961– 1971

Autorom prvého jazykovedného príspevku uverejneného v časopise *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu* v roku založenia Oddelenia slovakistiky na Filozofickej fakulte Univerzity v Novom Sade (ďalej FFUNS) bol Daniel Dudok. Bol to príspevok *Izveštaj o ispitivanju govora Pivnica*, ktorý bol podnetným pre ďalšie výskumy pivnického dialektu. Nejde o kontrastívnu štúdiu, ale nemožno ju nespomenúť ako prvú. Autor sa v nej zaoberá výskumom nárečia Slovákov v Pivnici. O rok neskôr nebola uverejnená žiadna jazykovedná práca z pera vojvodinských slovakistov. Prvá, ktorá sa zaoberá kontrastívnym výskumom slovensko-srbských jazykových javov bola publikovaná v roku 1966. Bola to jazykovedná knižná prvotina Márie Myjavcovej *Jazykové poznámky*, ktorá vyšla vo vydavateľstve Obzor v Báčskom Petrovci. Obsa-

huje upravené články o jazyku, ktoré v rokoch 1961 až 1963 vychádzali v týždenníku *Hlas ľudu* v rubrike Jazykový stĺpček, ktorá bola neskôr premenovaná na Jazykové poznámky. V tejto monografii sa autorka zameriava na jednosmerný kontrastívny výskum slovenského jazyka v bilingválnom prostredí Vojvodiny, resp. analyzuje nenáležité slovenské slová používané v slovenských vojvodinských prostrediach pod vplyvom väčšinového srbského jazyka a podáva ich náležité ekvivalenty. Napríklad, vysvetľuje význam slovies *zavlažovať*, *zavodňovať* a *príhnojovať*, významy prídavných mien *vážny* a *dôležitý*, podstatných mien *direktor*, *správca* a *riaditeľ* a pod. Píše teda o vplyve srbčiny na jazykové prejavy v slovenskom vojvodinskom spoločenstve.

V roku 1968 iba Emil Horák publikoval štúdiu s konfrontačným zameraním s názvom Kultúra spisovnej slovenčiny v podmienkach slovensko-srbochorvátskeho bilingvizmu. Venoval sa v nej problematike jazykovej kultúry spisovnej slovenčiny v spomenutých podmienkach. Na konkrétnom príklade z gramatiky (chápanie pluskvamperfekta v slovenčine a srbčine) E. Horák poukazuje na nevyhnutnosť porovnávacieho štúdia slovenského a srbochorvátskeho jazyka v tunajšom vojvodinskom prostredí, aby sa čo najviac predchádzalo chybám a aby sa zlepšila jazyková prax v podmienkach slovensko-srbochorvátskeho bilingvizmu. Potreba neustáleho výskumu slovensko-srbochorvátskeho bilingvizmu poukazovaním na genetickú blízkosť týchto dvoch jazykov je podľa E. Horáka základ pre pestovanie kultúry spisovnej slovenčiny, dokonca obidvoch spisovných jazykov. Tento príspevok bol uverejnený v *Novom živote*.

OBDOBIE ROKOV 1971 – 1981

V roku 1971 z piatich bibliografických jednotiek iba jeden príspevok bol so zameraním na slovensko-srbské jazykové reálie. E. Horák v štúdií Nad knihou o najnovších osudoch spisovnej slovenčiny približuje čitateľom *Nového života* a tunajšej slovenskej verejnosti knihu Jozefa Ružičku *Spisovná slovenčina v Československu* (1916 – 1989). Publikáciu predstavil z hľadiska konfrontácie vývinu spisovnej slovenčiny v Československu a vývinu spisovnej slovenčiny v Juhoslávii v období rokov 1918 – 1968, čím aj tento príspevok možno zaradiť medzi konfrontačné. Jeden z uzáverov, ku ktorému autor dospel, je ten, že vývin spisovnej slovenčiny v Československu v dvoch obdobiach, do štyridsiatych rokov a po štyridsiatych rokoch, bol podmienený politickými vnútroštátnymi pomermi, zatiaľ čo v Juhoslávii takých tendencií nebolo, a tak „spisovná slovenčina v Juhoslávii mala možnosť rozvíjať sa prirodzenejšie než v samostatnom štátnom útvare – v Československu“ (Horák 1971: 367). Porovnávajúc ďalej spisovnú slovenčinu v Československu a v Juhoslávii, poukazuje na konfrontá-

ciu v syntactickej rovine, v slovnej zásobe (vplyvom srbochorvátčiny v Juhoslávii a vplyvom češtiny v Československu), tiež v publicistickom štýle. Ďalší príspevok E. Horáka z toho istého roku je Kniha o bilingvizme, kde predstavil významnú publikáciu sovietskeho lingvistu E. M. Vereščagina *Psichologičeskaja i metodologičeskaja charakteristika dvujazyčija (bilingvizma)*, ktorú odporúča všetkým, ktorí sa chcú dôkladnejšie zaoberať problematikou slovensko-srbochorvátskych jazykových kontaktov (Horák 1971). V príspevku sa nezaobera konfrontovaním dvoch jazykov, iba poukazuje na význam publikácie, ktorá podrobne podáva možnosti výskumu dvojjazyčnosti nielen z jazykovedného hľadiska, lež i z hľadiska psychologického a sociologického. V roku 1971 v *Novom živote* tlačou vyšiel i jazykovedný príspevok K otázke prekladania zo srbochorvátskeho jazyka do slovenčiny M. Myjavcovej. Autorka sa v ňom zaoberá problematikou prekladu literárnych a odborných textov zo srbského do slovenského jazyka, poukazuje na výzvy, ktorým prekladatelia čelia, vrátane jazykových a kultúrnych rozdielov, ktoré ovplyvňujú presnosť a zrozumiteľnosť prekladu. Tiež poukazuje na dôležitosť kontextu a jemností v oboch jazykoch, ktoré môžu mať zásadný vplyv na kvalitu prekladu. Zdôrazňuje aj potrebu prekladateľskej praxe a vzdelávania prekladateľov.

V roku 1973 Ján Hriešik v *Novom živote* publikoval článok Niektoré otázky a problémy súvisiace s používaním slovenčiny ako úradného jazyka, kde okrem iného poukázal na nevyhnutnosť uplatnenia spisovnej slovenčiny vo verejnom styku. M. Myjavcová v tom istom časopise publikovala príspevok Nové úlohy spisovnej slovenčiny v Juhoslávii, kde sa venuje podobnej téme ako J. Hriešik v spomenutom príspevku. Poukázala na nedopatrenia, čiže problémy, ktoré vznikajú pri používaní spisovnej slovenčiny vo Vojvodine, resp. po jej uvedení do administratívy. Na konkrétnych príkladoch poukazuje na nenáležité použitie termínov v administratívnom styku pod vplyvom srbochorvátskeho jazyka. Hoci tieto dva príspevky nemožno zaradiť ku kontrastívnym, uvádzame ich, lebo poukazujú na náležité spisovné slová oproti nenáležité použitému pod vplyvom srbského jazyka. V tom istom roku D. Dudok v časopise *Index* zverejnil štúdiu Aktuálne problémy spisovnej slovenčiny v Juhoslávii a o rok neskoršie v *Novom živote* publikovaná bola ďalšia kontrastívna štúdia pod názvom Vyjadrovanie priestorových vzťahov pádmi v slovenčine a srbochorvátčine Samuela Boldockého.

Kontrastívny príspevok pod názvom Vplyv srbochorvátskych syntaktických konštrukcií na syntax slovenskej tlače vo Vojvodine v *Novom živote* zverejnil aj Jaroslav Turčan, kde chcel poukázať na jazykové chyby vyskytujúce sa v slovenskej tlači vo Vojvodine pod vplyvom majoritného srbochorvátskeho jazyka. Dospel k uzáveru, že srbochorvátske syntaktické konštrukcie majú dvojaký vplyv na syntaktickú rovinu slovenčiny vo vojvodinskej tlači – kvantitatívny a kvalitatívny. Kvantitatívny sa prejavuje výskytom konkrétnych syntaktických konštrukcií, nie však ich nesprávnym

použitím, čiže väčšia frekvencia niektorých konštrukcií v srbochorvátčine vplýva na väčší výskyt podobných konštrukcií v slovenskom jazyku. „Kvalitatívny vplyv je vplyv konkrétnych srbochorvátskych konštrukcií na slovenčinu, pričom sa aj v nej zjavujú také konštrukcie“ (Turčan 1974: 463).

V roku 1975 vyšli dva konferenčné zborníky: *Odkaz. Zborník prác členov krúžku Sládkovič na gymnáziu v Petrovci* (publikoval v ňom D. Dudok príspevok O niektorých otázkach spisovnej slovenčiny u nás a M. Myjavcová príspevok Nové úlohy spisovnej slovenčiny v Juhoslávii) a *Výročie časopisu Svit ako päťdesiat rokov organizovaného literárneho života Slovákov vo Vojvodine* (publikovala v ňom M. Myjavcová príspevok Atributívna determinatívna syntagma v časopise Svit a D. Dudok Príspevok k dejinám spisovnej slovenčiny v Juhoslávii na začiatku dvadsiatych rokov nášho storočia). Okrem toho D. Dudok publikoval v *Novom živote* i jazykovedný príspevok Otázky bibliografickej práce u nás a M. Týr príspevok Kniha o vývine spisovnej slovenčiny. Ani v jednom sa autori nevenujú kontrastívnym výskumom, v niektorých sú ale veci pozorované aj z konfrontačného hľadiska.

V ďalšom roku (1976) S. Boldocký publikoval dva kontrastívne príspevky v časopise *Nový život*: Vyjadrovanie časových vzťahov pádmi v slovenčine a srbochorvátčine a Vyjadrovanie príčiny pádmi v slovenčine a srbochorvátčine. V oboch analyzoval stupeň zhody pádových systémov v slovenčine a srbochorvátčine. Vychádzal v nich z výsledkov vedeckých výskumov slovenských a srbských autorov, ktorí sa zaoberali pádovými a predložkovými konštrukciami v týchto dvoch jazykoch, čo argumentoval konkrétnymi príkladmi. Keď ide o vyjadrenie príčiny, v srbochorvátskom jazyku sa používajú tieto konštrukcie: OD + G (priama príčina), IZ + G (vnútorný podnet), NA + A (vonkajší podnet) a ZBOG + G (objektívna príčina), zatiaľ čo v slovenčine sa používajú dve konštrukcie: OD + G (priama príčina) a PRE + G (objektívna príčina). Iné konštrukcie v oboch jazykoch závisia od sémantických zvláštností v danom jazyku. Čo sa týka vyjadrovania časových vzťahov, pádové konštrukcie v slovenčine a srbochorvátčine sa vo veľkej miere zhodujú. Odlišnosti sa zjavujú pod vplyvom „svojráznej evolúcie významového spektra jednotlivých predložiek a rozdielneho koncipovania špecifických významových odtienkov v časovej rovine“ (Boldocký 1976: 74). Ďalšiu štúdiu v roku 1976 v *Novom živote* publikovala M. Myjavcová pod názvom Problematika konfrontačného výskumu srbochorvátskej a slovenskej frazeológie. Zameriava sa v nej na porovnávaciu analýzu frazeológie týchto dvoch jazykov. Skúma podobnosti a rozdiely frazeologických jednotiek v dvoch jazykoch, pričom sa sústreďuje na ich sémantické, syntaktické a pragmatické aspekty. Tiež zdôrazňuje potrebu hlbšieho porozumenia idiomatikých výrazov a ich správneho prekladu, aby sa zachovala ich autentickosť a význam v cieľovom jazyku.

V roku 1977 zo 14 publikovaných jazykovedných príspevkov v *Novom živote*, iba jeden má konfrontačné zameranie. Ide o štúdiu M. Dudka Teoretické východiská k výskumu slovosledu v slovenskom a srbochorvátskom jazyku. Autor v nej poukazuje na význam tejto problematiky, ktorou sa, ako uvádza, v poslednom období zaoberá čoraz viac jazykovedcov v slovanskom lingvistickom svete. Osobitne rozoberá otázky slovosledu v slovenskom a srbochorvátskom jazyku, tiež poukazuje na styčné body slovoslednej problematiky v oboch jazykoch. Aj slovenčina, aj srbochorvátčina patrí k flektívnym jazykom, v ktorých je slovosled voľný a z toho hľadiska uvádza niektoré základné metódy výskumu slovosledu, ako i slovanských autorov, ktorí sa vo svojich prácach venovali tejto téme. Uvedieme niektoré metódy, ktoré autor použil: teória základného a inverzného poriadku slov, princíp aktuálneho členenia, štatistický výskum vzájomných vzťahov členov syntaktických párov, metóda lingvistického experimentu, výskum možnosti formalizovania poriadku slov pre potreby strojového prekladu (Dudok 1977: 467–468).

V tom istom roku D. Dudok v *Novom živote* publikoval príspevok Charakteristické znaky reči Slovákov v Juhoslávii ako výsledok kontaktov s inými jazykmi, v ktorom na podklade dejinných faktov o sťahovaní Slovákov na územie Juhoslávie (ako i Maďarska a Rumunska) poukázal na vplyv iných jazykov na slovenský jazyk. Podobný príspevok v srbcine pod názvom Neke karakteristične pojave u govoru Slovaka u Jugoslaviji kao rezultat kontakta slovačkog jezika sa srpskohrvatskim jezikom D. Dudok zverejnil v časopise *Naučni sastanak slavista u Vukove dane*. M. Myjavcová v roku 1977 v *Novom živote* publikovala až päť lingvistických príspevkov, z ktorých vyčleňujeme dva: Osnova koncepcie srbochorvátsko-slovenského administratívno-právneho slovníka a Priekopnícky čin, kde slovenskú verejnosť informuje a odborne sa zmieňuje o vydaní Slovensko-slovinského slovníka slovinského slovakistu Viktora Smoleja.³

V roku 1978 jedinú kontrastívnu štúdiu (po srbsky) publikoval J. Turčan v zborníku *Godišnjak Saveza društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije* pod názvom Prilog kontrastivnom proučavanju srpsko-hrvatskog i slovačkog jezika. Analyzoval v nej najčastejšie chyby pri používaní pádov a lexiky v srbochorvátskom ako nematerinskom jazyku, ktoré robia príslušníci slovenskej komunity stredoškolského veku vo Vojvodine. Je to kontrastívna štúdiá srbochorvátskeho a slovenského jazyka, ktorej výsledky ukázali, že pri pádoch chyby sú najpočetnejšie v genitíve (13,3 %), potom v nominatíve (11,6 %), akuzatíve (10 %), v inštrumentáli (5 %) a nakoniec v datíve (3,3 %). Lokál nebol obsiahnutý týmto výskumom.

M. Dudok v tom istom roku v *Novom živote* uverejnil príspevok Re-kreácia je nie rekreácia, alebo nad jedným prekladom do slovenčiny, v ktorom poukazuje na

³ Ani jeden z nich nie je kontrastívnou štúdiou, spomenuli sme ich kvôli tematike.

niektoré prekladateľské chyby v preklade románu *Usta puna zemlje* srbského prozaika Branimira Šćepanovića do slovenčiny. V *Zborníku Spolku vojvodinských slovakistov I* M. Dudok publikoval štúdiu *Otázky slovosledu v slovenskom a srbochorvátskom jazyku v rovine gramatickej stavby výpovede*, kde analyzuje a porovnáva pravidlá slovosledu v dvoch jazykoch – slovenskom a srbochorvátskom, z hľadiska gramatickej stavby výpovede. V spomínanom zborníku M. Myjavcová uverejnila štúdiu *Sloveso byť v slovenčine a srbochorvátčine a vplyv srbochorvátčiny na používanie tohto slovesa v reči Slovákov vo Vojvodine*, ktorá je vypracovaná kontrastívnym modelom. V *Novom živote* v roku 1979 vyšla kontrastívna štúdia Miroslava Vitěza *Niektoré otázky utvárania právnej terminológie v jazyku slovenskej národnosti*.

Rok 1980 priniesol značný počet kontrastívnych lingvistických bádání. Iste k tomu prispela v decembri uskutočnená konferencia *Kontrastívna jezička istraživanja*, z ktorej vyšiel zborník prác. Publikoval v ňom S. Boldocký kontrastívnu štúdiu *Divergencie medzi časovými slovesnými tvarmi v slovenčine a srbochorvátčine s dôrazom na výučbu slovenčiny medzi Srbmi a opačne*. Zameral sa hlavne na divergencie v tvorení časových tvarov v slovenčine a srbochorvátčine, v dvoch príbuzných jazykoch. Základná odlišnosť spočíva v nerovnakom počte slovesných časov v porovnávaných jazykoch: sedem v srbochorvátčine a štyri v slovenčine. Každý časový tvar autor podal osobitne, vysvetlil jeho tvorenie, poukázal na divergencie dvoch jazykov a pokiaľ všetko príkladmi v slovenčine a srbčine. Keďže je problematika výučby časových tvarov dosť zložitá, autor príspevku uzaviera, že prospešné pre vyučujúcich buď slovenčinu alebo srbčinu by bolo, keby sa uvedené divergencie a interferencie hneď zaradili do učebníc. Podobný kontrastívny príspevok S. Boldockého uverejnený bol v tomto roku aj v časopise *Nový život* s trochu pozmeneným názvom *Sústava slovesných tvarov v slovenčine a srbochorvátčine*, kde autor nespracúva tému z aspektu výučby týchto jazykov, lež výlučne poukazuje na odlišnosti v tvorení slovesných časov. Napríklad v slovenčine sa na vyjadrenie minulého času používajú iba préteritum a antepreteritum, pokým v srbochorvátčine sú štyri tvary: préteritum, antepreteritum, aorist a imperfektum.

Ďalší kontrastívny príspevok v rovnakom zborníku je príspevok M. Dudka *Razmeštaj kontekstualnih reči u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku*, v ktorom sa venuje otázkam slovosledu v srbochorvátskom a slovenskom jazyku, resp. poukazuje na pravidlá ohľadom tejto problematiky v porovnávaných jazykoch. Tie pravidlá sú podobné, avšak diferencie existujú a na ne poukazuje autor v príspevku, zameriavajúc sa na poradie kontextových, čiže enklitických slov v oboch jazykoch. Zisťuje, že v slovenčine je takých slov menej oproti srbčine. M. Dudok uverejnil v roku 1980 i ďalší príspevok porovnávajúci dva jazyky, ktorý pomenoval *Z konfrontácie maďarčiny a slovenčiny*. Publikovaný bol v *Zborníku Spolku vojvodinských slovakistov*.

V zborníku *Kontrastivna jezička istraživanja*, v časti, ktorú tvoria príspevky z lexikológie, štúdiu publikoval aj J. Turčan pod názvom Prilog proučavanja društveno-političke terminologije u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku. Zameral sa na výskum spoločensko-politickej terminológie v slovenskom a srbochorvátskom jazyku na základe polhodinového vysielania Rádía Nový Sad. Skúmal štruktúru slovenských a srbochorvátskych nominálnych syntagiem zo spomínanej oblasti, z čoho vyplynul uzáver, že povrchová realizácia nominálnych fráz, ktoré majú rovnaký význam v slovenskom a srbochorvátskom jazyku, je veľmi podobná a rozdiely sa vyskytujú iba v prípadoch rozdielov v pravidlách povrchovej realizácie hlbokých štruktúr týchto jazykov. V závere podotkol, že by sa v ďalších výskumoch väčšia pozornosť mala venovať kontrastívnemu štúdiu nominálnych syntagiem v slovenskom a srbochorvátskom jazyku. V tej istej časti zborníka publikoval aj M. Týr štúdiu Strane reči u srpskohrvatskom i slovačkom jeziku. Zameral sa v nej na cudzie slová v slovenskom a srbochorvátskom jazyku z aspektu kultúry reči vojvodinských Slovákov. Poukázal na to, že v súčasnosti do väčšiny jazykov čoraz viac pribúdajú cudzie slová, príčinou čoho je internacionalizácia jazyka, ktorá sa najviac prejavuje v lexike. V slovenčine a srbochorváčtine tento proces je najmä príznačný pre publicistický a náučný štýl. Konštatuje, že cudzích slov v srbochorváčtine je viac než v slovenčine. Avšak vojvodinskí Slováci používajú viac cudzích slov než Slováci na Slovensku, čo sa vysvetľuje priamym vplyvom srbochorvátskeho jazyka. Tak prichádza k chybám, na ktoré by bolo treba upozorňovať, lebo sa to odráža na kultúru vyjadrovania príslušníkov slovenskej menšiny vo Vojvodine. Autor v príspevku podáva príklady cudzích slov, ktoré používajú Slováci vo Vojvodine a ich náprotivky, domáce slová, ktoré sú na Slovensku bežnejšie. Napríklad: *afirmovať (sa) – uplatniť (sa), osvedčiť sa; ambasáda – veľvyslanectvo; efekt – účinok* a iné. V rovnakom zborníku vyšla i štúdia D. Dudka Jezik Slovaka u SFRJ i njegovo proučavanje, ktorá podáva údaje o vývine slovenského jazyka v Juho-slávii za historických okolností, o miešaní slovenského jazyka s inými jazykmi, najmä srbochorvátskym, a píše aj o dôležitosti pestovania jazykovej kultúry. Podobný príspevok po slovensky bez posledných dvoch častí D. Dudok predtým publikoval v *Novom živote*.

ZÁVER

Kontrastívnym výskumom sa v období rokov 1961 –1981 venovali len niektorí tunajší slovakisti. Najmenej príspevkov s kontrastívnym zameraním bolo v prvom skúmanom desaťročí, teda od roku 1961, keď bol publikovaný prvý jazykovedný príspevok vojvodinskej slovakistiky, po rok 1971 (vrátane roku 1971). Z tohto obdobia

sú len dve kontrastívne štúdie, z toho jedna je monografia a jeden príspevok. V ďalšom skúmanom období (1971 – 1981) je ich už omnoho viac, okolo 25. Najproduktívnejší boli M. Dudok, D. Dudok a M. Myjavcová. Príspevky boli publikované aj po slovensky, aj po srbsky v mnohých časopisoch a zborníkoch, najviac v *Novom živote*, v *Zborníku Spolku vojvodinských slovakistov* a v zborníku *Kontrastivna jezička istraživanja*. V tejto práci neboli vyexcerpované všetky kontrastívne príspevky jednotlivo. Namiesto niektorých sme uviedli monografie, ktorých sú súčasťou.

ZDROJE

- Boldocký, S. (1974). Vyjadrovanie priestorových vzťahov pádmi v slovenčine a srbochorvátčine. *Nový život*, 26(4), 350–366.
- Boldocký, S. (1976a). Vyjadrovanie časových vzťahov pádmi v slovenčine a srbochorvátčine. *Nový život*, 28(1), 57–74.
- Boldocký, S. (1976b). Vyjadrovanie príčiny pádmi v slovenčine a srbochorvátčine. *Nový život*, 28(5), 460–465.
- Boldocký, S. (1980a). Sústava slovesných časových tvarov v slovenčine a srbochorvátčine. *Nový život*, 32(2), 132–154.
- Boldocký, S. (1980b). Divergencie medzi časovými slovesnými tvarmi v slovenčine a srbochorvátčine. U Mikeš, M. (ured.), *Kontrastivna jezička istraživanja : simpozijum, Novi Sad, 7. i 8. decembar 1979 : zbornik radova* (str. 387–398). Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.
- Dudok, D. (1973). Aktuálne problémy spisovnej slovenčiny v Juhoslávii. *Index*, 16(268), 20.
- Dudok, D. (1977a). Charakteristické znaky reči Slovákov v Juhoslávii ako výsledok kontaktov s inými jazykmi. *Nový život*, 29(2), 164–174.
- Dudok, D. (1977b). Neke karakteristične pojave u govoru Slovaka u Jugoslaviji kao rezultat kontakta slovačkog jezika sa srpskohrvatskim jezikom. U Pešić, R., & Mirković, D. (ured.), *Naučni sastanak slavista u Vukove dane. Beograd – Priština – Tršić, 13 – 19.* (str. 225–238). Beograd: Međunarodni slavistički centar SR Srbije.
- Dudok, D. (1980). Jezik Slovaka u SFRJ i njegovo proučavanje. U Mikeš, M. (ured.), *Kontrastivna jezička istraživanja : simpozijum, Novi Sad, 7. i 8. decembar 1979 : zbornik radova* (str. 215–226). Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.
- Dudok, M. (1977). Teoretické východiská k výskumu slovosledu v slovenskom a srbochorvátskom jazyku. *Nový život*, 29(5), 464–479.
- Dudok, M. (1978). Re-kreácia je nie rekreácia, alebo nad jedným prekladom do slovenčiny. *Nový život*, 30(4), 325–330.

- Dudok, M. (1979). Otázky slovosledu v slovenskom a srbochorvátskom jazyku v rovine gramatickej stavby výpovede. In Dudok, D. (Ed.), *Zborník Spolku vojvodinských slovakistov 1* (str. 87–104). Nový Sad: Spolok vojvodinských slovakistov.
- Dudok, M. (1980a). Razmeštaj kontekstualnih reči u slovačkom i srpskohrvatskom jezku. U Mikeš, M. (ured.), *Kontrastivna jezička istraživanja : simpozijum, Novi Sad, 7. i 8. decembar 1979 : zbornik radova* (str. 137–142). Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.
- Dudok, M. (1980b). Z konfrontácie maďarčiny a slovenčiny. (Paralelný maď. názov.) F. Sima. Bratislava 1977. In Dudok, D. (Ed.), *Zborník Spolku vojvodinských slovakistov 2* (str. 162–165). Nový Sad: Spolok vojvodinských slovakistov.
- Dudok, M. (1981). Podobnosť vlastnosti (substantíva vlastnosti v slovenskom a srbochorvátskom jazyku). *Nový život*, 33(1), 55–59.
- Horák, E. (1968). Kultúra spisovnej slovenčiny v podmienkach slovensko-srbochorvátskeho bilingvizmu. *Nový život*, 20(3), 244–251.
- Horák, E. (1971). Nad knihou o najnovších osudoch spisovnej slovenčiny. *Nový život*, 23(3), 366–369.
- Hriešik, J. (1973). Niektoré otázky a problémy súvisiace s používaním slovenčiny ako úradného jazyka. *Nový život*, 25(1), 73–77.
- Myjavcová, M. (1966). *Jazykové poznámky*. Báčsky Petrovec: Obzor.
- Myjavcová, M. (1971). K otázke prekladania zo srbochorvátskeho jazyka do slovenčiny. (Antun Šoljan: *Vrch*, do slovenčiny preložil Branislav Choma, vydala DILIZA, Bratislava 1968). *Nový život*, 23(2), 148–152, 154–157.
- Myjavcová, M. (1973). Nové úlohy spisovnej slovenčiny v Juhoslávii. *Nový život*, 25(1), 77–84).
- Myjavcová, M. (1976). Problematika konfrontačného výskumu srbochorvátskej a slovenskej frazeológie. *Nový život*, 28(2), 260–267.
- Myjavcová, M. (1979). Sloveso *byť* v slovenčine a srbochorváčtine a vplyv srbochorváčtine na používanie tohto slovesa v reči Slovákov vo Vojvodine. In Dudok, D. (Ed.), *Zborník Spolku vojvodinských slovakistov 1* (str. 63–85). Nový Sad: Spolok vojvodinských slovakistov.
- Myjavcová, M. (1981). Odras slovačko-srpskohrvatskih jezičkih kontakata u razvitku slovačkog književnog jezika u Vojvodini. *Godišnjak Saveza društva za primenjenu lingvistiku Jugoslavije*, 4/5, 365–368.
- Turčan, J. (1974). Vplyv srbochorvátskych syntaktických konštrukcií na syntax slovenskej tlače vo Vojvodine. *Nový život*, 26(5), 448–466.
- Turčan, J. (1978). Prilog kontrastivnom proučavanju srpsko-hrvatskog i slovačkog jezika (Najfrekventnije greške u upotrebi padeža i leksike u srpskohrvatskom kao jeziku društvene sredine). *Godišnjak Saveza društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije*, 2, 45–66.
- Turčan, J. (1980). Prilog proučavanja društveno-političke terminologije u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku. U Mikeš, M. (ured.), *Kontrastivna jezička istraživanja :*

simpozijum, Novi Sad, 7. i 8. decembar 1979 : zbornik radova (str. 277–286). Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.

Týr, M. (1980). Strane reči u srpskohrvatskom i slovačkom jeziku. U Mikeš, M. (ured.), *Kontrastivna jezička istraživanja : simpozijum, Novi Sad, 7. i 8. decembar 1979 : zbornik radova* (str. 325–330). Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.

Vitéz, M. (1979). Niektoré otázky utvárania právnej terminológie v jazyku slovenskej národnosti. *Nový život*, 31(1), 71–74.

LITERATÚRA

Dudok, M. (2010). Kontrastivna istraživanja srpskog i slovačkog jezika. Klajn, I., & Piper, P. (ured.), *Kontrastivna proučavana srpskog jezika: pravci i rezultati* (str. 107–121). Beograd: Institut za srpski jezik SANU.

Makišová, A. (2016). Lexikálne interferenčné prvky vo vojvodinskej slovakistike. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 41(1), 201–214.

Makišová, A., Uhláriková, J., Marčoková, D., & Lačoková, A. M. (2021). Bibliografija jazykovedných príspevkov vojvodinskej slovakistiky. Novi Sad: Filozofická fakulta.

Meško, D., & Katuščák, D. (2004). *Akademická príručka*. Martin: Osveta.

Palenčárová, J., & Kročítý, P. (2011). *Akademická príručka k tvorbe nových textov*. Trenčín: Vysoká škola manažmentu.

Stanković, S. M.: Iz kontrastivne analize jezika: problem, rezultati, klasifikacija i primena. *Philologia Mediana*, 4, 381–391.

Tatjana J. Bovdišová

CONTRASTIVE RESEARCH OF VOJVODINA SLOVAK STUDIES IN THE PERIOD FROM 1961 TO 1981

Summary

The presented study provides an overview of linguistic contributions on Vojvodina Slovak studies, which have a contrastive focus and were published over a twenty-year period, from 1961 to 1981. We mention each such contribution briefly and concisely, indicating the anthology or magazine in which it was published. Our work is based on the publication *Bibliography of Linguistic Contributions of Vojvodina Slovak Studies (Bibliografija jazykovedných príspevkov vojvodinskej slovakistiky*; Makišová et al. 2021), from which we extracted all the material. We have sorted the posts by decade for greater clarity.

Key words: contrastive research, confrontational analysis, Slovak studies, linguistic contributions

Tatjana J. Bovdiš

KONTRASTIVNA ISTRAŽIVANJA VOJVOĐANSKE SLOVAKISTIKE U PERIODU OD 1961. DO 1981. GODINE

Rezime

U ovom radu je dat pregled članaka o vojvođanskoj slovakistici koji imaju kontrastivni fokus i koji su objavljeni u dvadesetogodišnjem vremenskom rasponu, od 1961. do 1981. godine. Svaki članak navodimo koncizno i stručno sa naznakom zbornika ili časopisa u kome je objavljen. Kao osnov poslužila nam je publikacija *Bibliografija jazykovedných príspevkov vojvodinskej slovakistiky* ((Makišová et al. 2021), iz koje smo crpili materijal. Radi veće preglednosti članke smo razvrstali po decenijama, tačnije u dva perioda: od 1961. do 1971. godine i od 1971. do 1981. godine.

Ključne reči: kontrastivno istraživanje, konfrontaciona analiza, slovakistika, lingvistika